

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده دندانپزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجهٔ دکترای عمومی در رشتهٔ دندانپزشکی

عنوان:

بررسی میزان آگاهی دندانپزشکان استان اردبیل در مورد ملاحظات
دندانپزشکی بیماران تحت درمان با داروهای گروه بیس فسفونات

استاد راهنما:

دکتر عمران حاج محمدی

اساتید مشاور:

دکتر ابوالفضل باقری

دکتر فیروز امانی

نگارش:

سهند ستارزاده

تیرماه ۱۳۹۴

شماره پایان نامه: ۳۵

سوگندنامه

اکنون که با عنایت و الطاف بیکران الهی دوره دکتری دندانپزشکی را با موفقیت به پایان رسانده ام و مسئولیت خدمت به خلق را بر عهده گرفته ام در پیشگاه قرآن کریم* به خداوند قادر متعال که دانای آشکار و نهان است، و نامش آرامش دلهای خردمندان و یادش شفای آلام دردمدان، سوگند یاد می کنم که همواره حدود الهی و احکام مقدس دینی را محترم شمارم. از تضییع حقوق بیماران بپرهیزم و سلامت و بهبود آنان را بر منافع مادی و امیال نفسانی خود مقدم دارم، در معاینه و معالجه، حريم عفاف را رعایت کنم و اسرار بیماران خود جز به ضرورت شرعی و قانونی فاش نسازم. خود را نسبت به حفظ قداست حرفه پزشکی و حرمت همکاران معهده بدانم و از آلودگی به اموری که با پرهیزکاری و شرافت و اخلاق پزشکی منافات دارد اجتناب ورزم، همواره برای ارتقاء دانش پزشکی خویش تلاش کنم و از دخالت در اموری که آگاهی و مهارت لازم را در آن ندارم خودداری نمایم. در امر بهداشت، اعتلاء فرهنگ و آگاهی های عمومی تلاش نمایم و تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت جامعه را مسئولیت اساسی خویش بدانم.

تقدیم به پشگاه خدایی

که لیاقت خدمت به بشریت را به ما بخشد و در سایه توجهاتش ، دست ما را شفابخش دل دردمدان و بیماران قرار داد.

جناب آقای دکتر عمران حاج محمدی استاد راهنمایم:

شما روشنایی بخش تاریکی جان ، هستید و ظلمت اندیشه را نور می بخشد. چگونه سپاس گویم مهربانی و لطف شما را که سرشار از عشق و یقین است.

چگونه سپاس گویم تأثیر علم آموزی شما را که چراغ روشن هدایت را بر کلبه محقق وجودم فروزان ساخته است. آری در مقابل این همه عظمت و شکوه تو مرا نه توان سپاس است و نه کلام وصف.

از رهنمودهای ارزنده و همکاری های بی دریغ اساتید مشاور ارجمند م، جناب آقای دکتر ابوالفضل باقری و دکتر فیروزی امانی کمال و تشکر و سپاسگزاری را دارم.

تقدیم با بوسه بر دستان پدرم :

پشتوانه‌ی زندگی ام ، کوه استواری که همیشه نیازمند دستان قدرتمندش می‌باشم
خواهان آنم که بتوانم مجری آموزه هایش باشم.

به مادر مهربانم ،

به سنگ صبورم، به پاس محبت‌های بی پایانش

آن نگاه گرما بخشی که وجودم را فرا می‌گرفت و مرا جانی دوباره می‌بخشید تا بر سختی
های مسیر غلبه کنم .

تقدیم به :

خواهان و برادر عزیزم

که وجودشان ما یه‌ی خشنودی زندگی ام می‌باشد ، به پاس محبت‌های بی دریغشان
که هرگز فروکش نمی‌کند، باشد که
بیاری حق شادترین روزهای زندگی، قله‌های رفیع علم و تحصیل در انتظارشان باشد .

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده	۱
فصل اول: طرح تحقیق	
۱-۱- مقدمه	۲
۱-۲- بیان مسأله	۱۲
۱-۳- تعریف واژه‌ها	۱۳
۱-۴- اهداف	۱۴
۱-۵- اهداف فرضیات تحقیق	۱۴
فصل دوم: بررسی متون	
۱-۱- مرور مقالات	۱۶
۱-۱-۱- مطالعات جهان	۱۶
۱-۱-۲- مطالعات ایران	۲۱
فصل سوم: شیوه‌ی اجرای طرح	
۱-۳- نوع پژوهش	۲۸
۲-۳- روش گردآوری اطلاعات	۲۸
۳-۳- جمعیت مورد مطالعه	۲۸
۴-۳- تعداد نمونه‌ها و روش نمونه‌گیری	۲۸
۵-۳- متغیرهای تحقیق، نوع و مقیاس سنجش آنها	۲۹
۶-۳- روش اجرای تحقیق	۲۹
۷-۳- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها	۳۱
۸-۳- ملاحظات اخلاقی	۳۱

فصل چهارم: نتایج (یافته‌های پژوهش)

۳۱.....	۱-۴ - یافته‌ها
۵۴.....	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
۷۳.....	۱-۵ - بحث
۶۴.....	۲-۵ - نتیجه‌گیری
۶۴.....	۳-۵ - محدودیت‌ها
۶۵.....	۴-۵ - پیشنهادات
	منابع

فهرست جداول

صفحه

عنوان

جدول ۴-۱- توزیع فراوانی آگاهی درباره داروهای بیس فسفونات مصرفی به صورت خوراکی در دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۳۳

جدول ۴-۲- توزیع فراوانی آگاهی درباره بیماری که داروهای بیس فسفونات برای درمان آن تجویز می‌گردد: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۳۴

جدول ۴-۳- توزیع فراوانی آگاهی درباره داروهایی که مصرف همزمان آنها با گروه دارویی بیس فسفونات باعث افزایش ریسک بروز BRONJ می‌گردد: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۳۵

جدول ۴-۴- توزیع فراوانی آگاهی درباره متوسط زمان آغاز درمان تا ایجاد استخوان نکروزه در بیماران سلطانی یا در موارد تزریق داخل وریدی بیس فسفونات‌ها: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۳۶

جدول ۴-۵- توزیع فراوانی آگاهی دندانپزشکان عمومی درباره شیوع BRONJ در بیماران مصرف کننده‌ی آلندرونات: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۳۷

جدول ۴-۶- توزیع فراوانی آگاهی دندانپزشکان عمومی درباره استعداد ابتلا به BRONJ در بیماران دریافت کننده‌ی گروه دارویی بیس فسفونات بر حسب روش مصرف: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۳۷

جدول ۴-۷- توزیع فراوانی آگاهی نسبت به علائم subjective در بیماران مبتلا به BRONJ در دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۳۸

جدول ۴-۸- توزیع فراوانی آگاهی درباره داروهای بیس فسفونات دریافت شده به صورت داخل وریدی (IV) دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۳۸

جدول ۴-۹- توزیع فراوانی آگاهی درباره افزایش ریسک ایجاد BRONJ به تفکیک سن: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۴۰

جدول ۴-۱۰- توزیع فراوانی آگاهی درباره نوع درمان دندانپزشکی که باعث افزایش میزان بروز عارضه‌ی BRONJ می‌گردد: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۴۰

جدول ۴-۱۱- توزیع فراوانی آگاهی درباره شایع‌ترین محل ضایعه‌ی BRONJ به تفکیک نواحی: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۴۱

جدول ۱۲-۴- توزیع فراوانی اقدامات انجام شده توسط دندانپزشکان حین مراجعه‌ی بیماران تحت درمان با داروهای گروه بیس فسفونات: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۱
جدول ۱۳-۴- توزیع فراوانی پاسخ‌های دندانپزشکان عمومی درباره‌ی زمان ویزیت در بیماران تحت درمان با داروهای گروه بیس فسفونات: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۳
جدول ۱۴-۴- توزیع فراوانی مراجعه یا عدم مراجعه بیماران تحت درمان با داروهای گروه بیس فسفونات: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۳
جدول ۱۵-۴- توزیع فراوانی آگاهی دندانپزشکان مورد بررسی درباره‌ی کشیدن دندان در افراد دارای BRONJ در عکس رادیوگرافی: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل	۴۴
جدول ۱۶-۴- توزیع فراوانی آگاهی نسبت به نحوه نمایش ضایعات BRONJ در رادیوگرافی: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۴
جدول ۱۷-۴- توزیع فراوانی آگاهی نسبت به درمان ضایعات BRONJ: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۵
جدول ۱۸-۴- توزیع فراوانی دلایل اهمیت استفاده از گروه داروهای بیس فسفونات در درمان سرطان: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۶
جدول ۱۹-۴- توزیع فراوانی استفاده از بیس فسفونات داخل وریدی (IV) به تفکیک بیماری‌ها: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۶
جدول ۲۰-۴- توزیع فراوانی آگاهی درباره‌ی نقش عوامل تاثیرگذار در ایجاد BRONJ: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۷
جدول ۲۱-۴- توزیع فراوانی آگاهی درباره‌ی نوع عوارض به دنبال بیماری BRONJ: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۷
جدول ۲۲-۴- توزیع فراوانی آگاهی نسبت به سایر عوامل تاثیرگذار در ایجاد عارضه‌ی BRONJ: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۹
جدول ۲۳-۴- توزیع فراوانی زمان مناسب برای آغاز مصرف بیس فسفونات پس از انجام اعمال دندانپزشکی: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل.....	۴۹
جدول ۲۴-۴- توزیع فراوانی علل نمایان شدن استخوان در ضایعات BRONJ: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل	۵۰

جدول ۴-۲۵- توزیع فراوانی شایع‌ترین نمای کلینیکی در ضایعات BRONJ: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۵۰

جدول ۴-۲۶- میزان آگاهی دندانپزشکان عمومی از ملاحظات دندانپزشکی بیماران تحت درمان با گروه داروهای بیس فسفونات به تفکیک مدت طبیعت: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۵۱

جدول ۴-۲۷- میزان آگاهی دندانپزشکان عمومی از ملاحظات دندانپزشکی بیماران تحت درمان با گروه داروهای بیس فسفونات به تفکیک سن: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۵۱

جدول ۴-۲۸- میزان آگاهی دندانپزشکان عمومی از ملاحظات دندانپزشکی بیماران تحت درمان با گروه داروهای بیس فسفونات به تفکیک جنس: دندانپزشکان عمومی استان اردبیل ۵۱

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

نمودار ۴-۱- توزیع سنی دندانپزشکان عمومی از ملاحظات دندانپزشکی بیماران تحت درمان با گروه داروهای بیسفسفونات ۵۲
نمودار ۴-۲- توزیع جنسی دندانپزشکان عمومی از ملاحظات دندانپزشکی بیماران تحت درمان با گروه داروهای بیسفسفونات ۵۲
نمودار ۴-۳- سطح آگاهی دندانپزشکان عمومی شاغل در استان اردبیل درباره‌ی تدابیر دندانپزشکی در بیماران مصرف کننده‌ی داروهای بیسفسفونات ۵۳
نمودار ۴-۴- توزیع فراوانی مدت طبابت دندانپزشکان عمومی از ملاحظات دندانپزشکی بیماران تحت درمان با گروه داروهای بیسفسفونات ۵۳

فهرست ضمائر

صفحه

عنوان

..... پرسشنامہ

چکیده:

عنوان: بررسی میزان آگاهی دندانپزشکان استان اردبیل در مورد ملاحظات دندانپزشکی بیماران تحت درمان با داروهای گروه بیس فسفونات

هدف:

داروهای بیس فسفونات در درمان استئوپوروز، هیپرکلسیمی ناشی از بدخيیمی، متاستاز استخوان، multiple myeloma و کنترل استئوپنی به کار می‌رود. در صورت همزمانی مصرف این داروها با پروسه‌های جراحی دندانپزشکی؛ احتمال بروز استئونکروز فک در بیمار افزایش می‌یابد که باید در این زمینه دقت لازم به عمل آید. تحقیق حاضر با هدف تعیین آگاهی دندانپزشکان عمومی استان اردبیل درباره‌ی تدابیر دندانپزشکی در بیماران مصرف کننده‌ی این داروها انجام شد.

مواد و روش‌ها:

در یک تحقیق توصیفی- مقطعی، ۱۴۶ دندانپزشک عمومی انتخاب و با استفاده از پرسشنامه بررسی شدند. سوالات شامل داده‌های دموگرافیک و آگاهی نسبت به ملاحظات دندانپزشکی در مصرف کنندگان داروهای بیس فسفونات بوده است. به هر یک از پاسخ‌های صحیح یک نمره اختصاص یافته و مجموع نمرات آنها از کل ۲۵ سؤال به دست آمد. نمرات آگاهی در سه گروه ضعیف (۷-۱۲ نمره)، متوسط (۱۲-۱۷ نمره) و خوب (بالای ۱۷ نمره) تقسیم‌بندی گردید. فراوانی آگاهی در گروه‌های سنی، جنس و سابقه‌ی فعالیت افراد تعیین و نتایج با آزمون chi-square مورد قضاوت آماری قرار گرفت.

یافته‌ها:

نمرات آگاهی از ۷ تا ۲۳ متغیر بوده و میانگین نمره‌ی آگاهی افراد برابر $14 \pm 3/9$ بوده است. نمرات آگاهی ضعیف، $50/9\%$ آگاهی متوسط و $19/8\%$ نیز آگاهی خوب داشته‌اند. آگاهی خوب در افراد با کمتر از ۱۰ سال تجربه‌ی کار تا حدودی نسبت به سایرین بالاتر بود (بدون تفاوت‌های معنی‌دار). تفاوت‌های معنی‌داری از نظر میزان آگاهی بر حسب جنس دیده نشد. البته فراوانی آگاهی خوب در دندانپزشکان با سن زیر ۳۰ سال حدود سه برابر بیشتر از دندانپزشکان با سن بالای ۳۰ سال سن بوده است ($p=0.001$).

نتیجه‌گیری:

دندانپزشکان آگاهی مناسبی درباره‌ی تدابیر دندانپزشکی در بیماران مصرف کننده‌ی بیس فسفونات‌ها داشته‌اند؛ البته با توجه به نتایج به دست آمده به دلیل اهمیت پیشگیری از عوامل مستعد کننده‌ی عارضه‌ی استئونکروز متعاقب مصرف داروهای بیس فسفونات؛ باید آموزش‌های بیشتری در این باره به دندانپزشکان ارائه شود.

کلید واژه‌ها: داروهای بیس فسفونات، ملاحظات دندانپزشکی، آگاهی، دندانپزشکان عمومی